

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

2.1 สภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเลลุ่มน้ำบางปะกง

แม่น้ำบางปะกงมีต้นน้ำเกิดจากแควพระปรัง และแควหนุมานซึ่งอยู่ในเทือกเขาใหญ่ และไหลมาบรรจบกันที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ไหลผ่านอำเภอศรีมหาโพธิ์ อำเภอประจันตคาม อำเภอเมืองปราจีนบุรี อำเภอบ้านสร้าง เข้าเขตอำเภอบางคล้า อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบ้านโพธิ์ และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง โดยเฉลี่ยประมาณ 5,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี แม่น้ำบางปะกงมีความยาว 241 กิโลเมตร ความกว้างระหว่าง 100-500 เมตร ระดับน้ำในแม่น้ำจะขึ้นสูงสุดในฤดูฝนประมาณเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน อาจท่วมล้นออกจากฝั่งในบางบริเวณ คุณภาพน้ำโดยทั่วไปเป็นน้ำกร่อย คือมีช่วงน้ำจืดกับน้ำเค็มช่วงละ 6 เดือน ระดับน้ำในแม่น้ำต่ำสุดในฤดูแล้ง คือประมาณเดือนมีนาคม และเดือนเมษายน ซึ่งระยะนี้จะมีน้ำเค็มขึ้นไปถึงตำบลบางขนาก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว (กรมพัฒนาที่ดิน, 2526) แม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมของภาคตะวันออก มีการใช้ประโยชน์แม่น้ำทั้งในรูปแบบการคมนาคมขนส่ง การอุตสาหกรรม การอุปโภค บริโภคของประชาชนริมฝั่งแม่น้ำมาตั้งแต่อดีต แต่ในปัจจุบันมีการใช้พื้นที่ชายฝั่งทะเลเพื่อการตั้งชุมชน โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น และได้มีการระบายน้ำทิ้งลงสู่ลำน้ำอันเป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำบางปะกงลดลง (กรมควบคุมมลพิษ, 2543) ป่าชายเลน ป่าจากถูกบุกรุกใช้ประโยชน์จนเกิดความเสื่อมโทรมไม่สามารถรักษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเลได้ การทรุดตัวของพื้นที่ การรุกตัวของน้ำเค็ม และการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเพิ่มมากขึ้น ประชาชนที่ทำการประมงพื้นบ้านเดิมที่อยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลไม่สามารถประกอบอาชีพประมงต่อไปได้ จนเกิดความขัดแย้งในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรุนแรง นอกจากนี้ผลกระทบของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ยังส่งผลต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกงเป็นดังนี้

1. **สภาพภูมิอากาศ** ลุ่มน้ำบางปะกงอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฤดูกาล 3 ฤดู คือฤดูฝนเริ่มเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ และฤดูร้อนเริ่มเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 25.7-29.7 องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์รายเดือนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 65.0-79.0 และปริมาณการระเหยรายปีเฉลี่ย 1,600-1,700 มิลลิเมตร

ปริมาณน้ำฝน เมื่อทำการรวบรวมข้อมูลจากสถานีวัดน้ำฝนจำนวน 88 สถานี ในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณฝนเฉลี่ยแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่รับน้ำของลุ่มน้ำบางปะกง โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยสูงสุดในเขตจังหวัดนครนายก 1,565 มิลลิเมตร และปริมาณฝนสูงสุดในเขตจังหวัดนครนายก 2,083 มิลลิเมตร ปริมาณฝนต่ำสุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา 925 มิลลิเมตรดังแสดงในตารางที่ 2.1-1

ปริมาณน้ำท่า พบว่าปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่รับน้ำฝนมีค่าผันแปรระหว่าง 6.71 ถึง 78.78 ลิตรต่อวินาทีต่อตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำท่ารายปีที่ประเมินจากการไหลตามธรรมชาติ ยังไม่หักการนำน้ำมาใช้ประโยชน์เฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2548 แสดงในตารางที่ 2.1-2

ตารางที่ 2.1-1 แสดงปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง

จังหวัด	จำนวนสถานีวัดน้ำฝน	ปริมาณฝนรายปีเฉลี่ย (มิลลิเมตร)		
		เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด
ฉะเชิงเทรา	29	1,190.5	1,505.4	925.8
ชลบุรี	9	1,171.4	1,307.2	1,031.8
นครนายก	29	1,565.7	2,083.8	1,047.6
สระบุรี	20	1,343.3	1,774.3	1,012.9
นครราชสีมา	1	1,434.7	1,794.7	1,034.7

ตารางที่ 2.1-2 แสดงปริมาณน้ำท่าในพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง

ลุ่มน้ำหลัก	ค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำท่า (ล้านลูกบาศก์เมตร)		
	ฤดูแล้ง	ฤดูฝน	รวมทั้งปี
แม่น้ำนครนายก	268.9	2,051.8	2,320.7
คลองท่าลาด	97.5	697.4	794.9
คลองหลวง	67.4	347.2	414.6
แม่น้ำบางปะกงสายหลัก	45.2	241.2	286.4
รวม	479.0	3,337.6	3,816.6

ปริมาณตะกอนของแม่น้ำบางปะกง จากการคำนวณตามสมการถดถอย (Regression Equation) จากข้อมูลตะกอนของแม่น้ำบางปะกงทั้ง 15 สถานีตลอดความยาวลำน้ำ

$$Q_s = 110.28 A^{0.8852}$$

$$R^2 = 0.8231$$

เมื่อ Q_s = ปริมาณตะกอนแขวนลอยรายปีเฉลี่ย (ตัน)

A = พื้นที่รับน้ำฝน (ตารางกิโลเมตร)

R^2 = ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างสมการกับข้อมูล

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าแม่น้ำบางปะกงมีปริมาณตะกอนแขวนลอย 55.07 ตันต่อตารางกิโลเมตร ส่วนแม่น้ำปราจีนบุรีมีปริมาณตะกอนแขวนลอย 537.8 ตันต่อตารางกิโลเมตร

2. ทรัพยากรดินในพื้นที่ชายฝั่งทะเลลุ่มน้ำบางปะกง ดินชายฝั่งทะเลบริเวณปากลำน้ำ เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนดินเหนียว (clay) ที่ไหลมากับน้ำ และเกิดการตกตะกอนรวมกับวัสดุอินทรีย์ ดินมีพัฒนาการของหน้าตัดดิน (soil profile) ต่ำ ส่วนใหญ่มีการเรียงตัวของชั้นดินในหน้าตัดดินแบบ A-C หรือ A-Bw-C ปัจจัยที่ทำให้ดินมีพัฒนาการต่ำ คือ มีระดับน้ำใต้ดินอยู่ใกล้ผิวดิน การชะล้างและสะสมเกิดขึ้นได้น้อย ชั้นดินสะสม (ชั้นดิน (B) ไม่ชัดเจน ดินมีระดับความอุดมสมบูรณ์สูงจากการตกตะกอนของธาตุอาหารพืชชนิด

ต่างๆ ที่ละลายมากับน้ำ และสะสมในดินชายฝั่งทะเล นอกจากนี้พืชพรรณธรรมชาติที่เกิดขึ้นจะช่วยชะลอ อัตราความเร็วของกระแสน้ำ ทำให้ธาตุอาหารพืชต่างๆ ที่ละลายมากับน้ำในลำน้ำตกสะสมได้ดีขึ้น (นพรัตน์, 2535) อย่างไรก็ตาม อภิศักดิ์ (2543ก; 2543ข) พบว่าดินชายฝั่งทะเลมีความแตกต่างกันเล็กน้อยตามสัณฐาน ภูมิประเทศดังนี้

สัณฐานภูมิประเทศแบบที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง เป็นพื้นที่ราบลุ่มใกล้ชายฝั่งทะเลเกิดจากการทับถมของ ตะกอนที่ถูกกระแสน้ำพัดพามาตามลำน้ำผสมกับตะกอนภาคพื้นสมุทร ตะกอนส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว แบ่ง สัณฐาน และลักษณะดินที่พบออกได้เป็น 3 แบบ คือ ที่ลุ่มราบชายฝั่งน้ำทะเลท่วมถึง (active tidal flats) เป็น บริเวณที่ติดกับชายฝั่งทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ 2 มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1 เมตร บริเวณพื้นที่ส่วนนี้จะมีตะกอนใหม่ๆ มาทับถมทุกปี ตะกอนเป็นดินเหนียวจาก ภาคพื้นสมุทรเป็นส่วนใหญ่ มีตะกอนดินเหนียวจากลำน้ำผสมบ้าง พื้นที่ส่วนใหญ่มีน้ำทะเลท่วมถึงในระหว่าง ฤดูมรสุม ในส่วนที่ต่ำอยู่ติดกับทะเลน้ำจะท่วมอยู่เป็นประจำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน หรือมีการใช้ ประโยชน์เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล และนาเกลือ ลักษณะดินส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางหน้าตัด ดินน้อย ไม่มีชั้นสะสมดินเหนียว ส่วนใหญ่จัดเป็นดินในกลุ่มดิน Hydraquents เช่น ชุดดินท่าจีน (Typic Hydraquents; Fine, montmollironitic, non-acid) และกลุ่มดิน Sulfaquents เช่น ชุดดินบางปะกง (Typic Sulfaquents; Fine, montmollironitic, potentially acid) มีการเรียงชั้นหน้าตัดดินแบบ A - Cg เนื้อดินเป็นดิน เหนียวสีเขียวปนเทา มีการระบายน้ำเร็ว มีความสามารถในการรับน้ำหนักต่ำ (low bearing capacity) มี ปริมาณเกลือในดินสูง โดยทั่วไปปริมาณเกลือที่พบอยู่ระหว่างร้อยละ 1-2 ค่าปฏิกิริยาของดินแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุต้นกำเนิดดิน ถ้ามีสารประกอบกำมะถันในหน้าตัดดินน้อย และอยู่ในสภาพขาดออกซิเจน (reduction) ปฏิกิริยาของดินจะเป็นต่าง จัดเป็นกลุ่มดิน Hydraquents แต่ถ้ามีสารประกอบกำมะถันในหน้า ตัดดินมาก เมื่อดินมีน้ำขังปฏิกิริยาเป็นต่าง แต่ถ้ามีการระบายน้ำออกสารประกอบกำมะถันจะเกิดกระบวนการ เติมออกซิเจน (oxidation) ทำให้ดินมีปฏิกิริยาดินเป็นกรดได้ จัดเป็นดินในกลุ่มดิน Sulfaquents เช่น ชุดดิน บางปะกง

ที่ลุ่มราบน้ำเคยขึ้นถึงของตะกอนใหม่ภาคพื้นสมุทรและตะกอนน้ำกร่อย (former tidal flat with recent marine and brackish water deposits) พื้นที่นี้อยู่ถัดจากที่ลุ่มราบชายฝั่งน้ำทะเลท่วมถึงขึ้นมา สภาพ พื้นที่ราบเรียบ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 2-3 เมตร พื้นที่เหล่านี้เคยถูกน้ำทะเลท่วมถึง มาก่อน วัตถุต้นกำเนิดดินที่ถูกพัดพามาทับถมส่วนใหญ่เป็นตะกอนขนาดดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียว พื้นที่ที่มีการระบายน้ำเร็ว ดินมีสีเทาเข้ม ปกติในดินล่างจะพบตะกอนภาคพื้นสมุทร และมีมวลสารพอกชนิด อ่อนสีดำของแมงกานีส (soft concretion) พัฒนาการของหน้าตัดดินดีกว่าพื้นที่ลุ่มราบชายฝั่งน้ำทะเลท่วมถึง เนื่องจากอยู่บนพื้นที่สูงกว่ากระบวนการชะละลาย และสะสมของดินเหนียวเริ่มเกิดขึ้นในหน้าตัดดิน การเรียง ชั้นในหน้าตัดดินส่วนใหญ่เป็นแบบ Ap - Bwg - BCg - C ส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่มดิน Trophaquents เช่น ชุดดิน สมุทรสงคราม ธนบุรี และชุดดินบางกอก ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงต่างอย่างอ่อน บางบริเวณอาจพบว่ามี ความเค็มอยู่สูง การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน หรือทำสวนมะพร้าว

ที่ลุ่มราบน้ำเคยขึ้นถึงของตะกอนภาคพื้นสมุทรเก่าและตะกอนน้ำกร่อย (former tidal flat with old marine and brackish water deposits) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 2-3 เมตร วัตถุต้นกำเนิด ที่ถูกพามาทับถมมีความละเอียดเป็นพวกดินเหนียว และดินร่วนปนเหนียว การระบายน้ำเร็ว ดินมีสีเทาเข้ม การพัฒนาการของหน้าตัดดินเหมือนบนพื้นที่ลุ่มราบน้ำเคยขึ้นถึงของตะกอนใหม่ภาคพื้นสมุทร

และตะกอนน้ำกร่อย แต่ต่างกันว่าดินบริเวณนี้มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด (acid sulphate soil) ความเป็นกรดของดินเนื่องจากมีสารประกอบไพไรต์ (FeS_2) ในดินล่างสูง และสารประกอบไพไรต์นี้เกิดจากกระบวนการเติมออกซิเจน (oxidation) ในช่วงที่ดินแห้ง เปลี่ยนไปเป็นสารประกอบจาโรไซต์ (jarosite; $\text{KFe}_3(\text{SO}_4)_2(\text{OH})_6$) สารนี้มีลักษณะคล้ายผงกำมะถันจับกันเป็นก้อนหลวมๆ มีสีเหลืองฟางข้าว มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด จัดจำแนกเป็นกลุ่มดิน Tropaquepts ดินที่พบบนสัณฐานแบบนี้จะใช้ความลึกของการพบสารประกอบจาโรไซต์นี้เป็นเกณฑ์ในการจำแนก ชั้นละเอียดลงไป เช่น กลุ่มดินย่อย Sulfic Tropaquepts ถ้าพบสารประกอบจาโรไซต์อยู่ต่ำกว่า 100 เซนติเมตร จากผิวดินบนจะเป็นชุดดินยูรธยา เสนา หรือชุดดินท่าขวาง ถ้าพบสารประกอบจาโรไซต์อยู่ระหว่าง 40-100 เซนติเมตร จะเป็นชุดดินรังสิต หรือชุดดินธัญญบุรี และถ้าพบจาโรไซต์อยู่ตื้นกว่า 40 เซนติเมตร จะเป็นชุดดินองครักษ์ นอกจากนี้ยังอาจพบผลึกยิปซัม (gypsum crystals) ปนอยู่ในเนื้อดินได้ ผลึกยิปซัม ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) เกิดจากปฏิกิริยาระหว่างสารประกอบกำมะถันในดินกับแคลเซียมคาร์บอเนตที่ปนมากับตะกอน ลำน้ำ โดยเฉพาะลำน้ำแม่กลองในภาคตะวันตก การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ทำนาหรือยกร่องปลูกไม้ผล และผัก

ซุบ และคณะ (2530) ได้ศึกษาดินชายฝั่งทะเลบริเวณปากลำน้ำอ่าวบ้านดอน และอ่าวพังงา พบว่าดินชายฝั่งทะเลบริเวณปากลำน้ำสามารถจำแนกตามการพัฒนาของดินได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ดินเกิดใหม่ ดินซึ่งพัฒนาแล้ว และดินอินทรีย์ โดยดินเกิดใหม่ส่วนใหญ่ดินบนมีสีเข้มกว่าดินล่าง ที่มีสีค่อนข้างน้ำเงิน หรือเขียว เป็นกรดจัด มีความเข้มข้นของเกลือสูง ปริมาณอินทรีย์วัตถุมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 2-20 มีปริมาณโพแทสเซียม และฟอสฟอรัสค่อนข้างสูง เนื้อดินมีตั้งแต่ดินเหนียว จนถึงดินเหนียวปนทราย ส่วนดินซึ่งพัฒนาแล้ว เริ่มมีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยม ดินบนมีสีค่อนข้างดำ เนื้อดินเป็นดินเหนียว ลึกประมาณ 10-30 เซนติเมตร ปริมาณอินทรีย์วัตถุค่อนข้างสูง ดินล่างสีค่อนข้างจาง ลึกประมาณ 40-90 เซนติเมตร มีความเป็นกรดรุนแรงมาก มีปริมาณเกลือสูง ปริมาณฟอสฟอรัสต่ำ สำหรับดินอินทรีย์มีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงมาก มีการสลายตัวน้อยถึงปานกลาง เป็นดินลึก ดินบนสีเทาแก่จนถึงน้ำตาลอมเทา มีความเป็นกรดรุนแรงมาก ปริมาณเกลือ และโพแทสเซียมสูง แต่มีปริมาณฟอสฟอรัสต่ำ เนื้อดินเป็นดินร่วน ถึงร่วนปนเหนียว

เนื่องจากดินชายฝั่งทะเลปากลำน้ำมีน้ำทะเลท่วมอยู่เสมอ จึงมีปริมาณเกลือมาก เกลือส่วนใหญ่เป็นเกลือโซเดียม ค่าความเค็มที่วัดได้จะมีค่ามากกว่า 8 มิลลิโมลต่อเซนติเมตร ค่าปฏิกิริยาดิน (pH) เมื่อเปียกมีค่าประมาณ 7-8 (กลางถึงด่างปานกลาง) แต่ในบางบริเวณเมื่อดินแห้งค่าปฏิกิริยาดินที่วัดได้น้อยกว่า 4 (กรดรุนแรงมาก) เนื่องจากมีสารประกอบไพไรต์ (FeS_2) สะสมอยู่มาก ซึ่งเมื่อแห้งจะทำปฏิกิริยากับออกซิเจน (oxidized) ทำให้เกิดกรดกำมะถัน (พิสุทธิ, 2528)

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งทะเล การใช้ประโยชน์ที่ดินหลักในพื้นที่ชายฝั่งทะเลลุ่มน้ำบางปะกง โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชายฝั่งในอำเภอบางปะกง จากรายงานประจำปีของจังหวัดฉะเชิงเทราในปี พ.ศ. 2548 พบว่ามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 162,895 ไร่ การใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

- **พื้นที่ป่าชายเลน/ป่าจาก** ป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกงพบบริเวณพื้นที่ปากลำน้ำและบริเวณชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน มีพื้นที่ป่าชายเลนตามกฎหมายทั้งสิ้น 24,381 ไร่ แต่กลับพบว่าป่าชายเลนที่เหลืออยู่บริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีประมาณ 7,956 ไร่ พบเป็นแนวแคบๆ ประมาณ 10-50 เมตรจากชายฝั่ง และมีสภาพเป็นป่าชายเลนเสื่อมโทรม ไม้หลักที่พบประกอบด้วย แสมดำ (*Avicennia officinalis*) แสมขาว (*A. alba*) ชนิดที่ขึ้นปะปนอยู่บ้าง ได้แก่ ไม้โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora. apiculata*) และ

ลำพู (*Sonneratia caseolaris*) นอกจากนี้ยังพบไม้ตะปุดดำ (*X. moluccensis*) และโพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*) และพบว่าพื้นที่ริมฝั่งทะเลที่เป็นดินเลนหน้ามีไม้โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*) เจริญเติบโตได้ ส่วนพื้นที่ที่เป็นดินเลนค่อนข้างแข็งจะมีไม้แสม (*Avicennia marina*) เจริญเติบโต ส่วนพื้นที่ที่เป็นที่เนินสูงขึ้นมามีน้ำทะเลท่วมถึงเป็นครั้งคราวจะเป็นไม้ตะปุดขาว (*Xylocarpus granatum*) ดาดุ้งทะเล (*Excoecaria agallocha*) และไม้ท้าวใบที่พบ ได้แก่ เหงือกปลาหมอ (*Acathuss ebracteatur*) จาก (*Nypa fruticans*) ชะคราม (*Sueda maritima*) และเป้งทะเล (*Phaenix paludosa*) (กรมป่าไม้, 2549) พื้นที่ป่าชายเลนและพื้นที่ป่าจากชายฝั่งทะเลลุ่มน้ำบางปะกงมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จากการเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล และการทำนาเกลือ

- **พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลของจังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่หนาแน่นในบริเวณชายฝั่ง เขตอำเภอบางปะกงที่มีพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำ น้ำเค็มถึงน้ำกร่อย รวมทั้งพื้นที่ที่เคยเป็นป่าชายเลน และตามแนวลำน้ำบางปะกง ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงกุ้งทะเล กุ้งกุลาดำ และกุ้งขาว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุดในปี พ.ศ. 2539 ถึง 63,713 ไร่ และพื้นที่เลี้ยงกุ้งลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2545 เหลืออยู่ประมาณ 10,125 ไร่ ปัจจุบันพื้นที่เลี้ยงกุ้งถูกปล่อยทิ้งร้าง หรือเปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชน พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม

- **พื้นที่เกษตรกรรม** เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มราบน้ำท่วมขัง พื้นที่เกษตรกรรมชายฝั่งทะเล ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าวมีนาข้าวในเขตอำเภอบางปะกงในปี พ.ศ. 2548 ประมาณ 87,216 ไร่ พื้นที่ไม้ผลผสมประมาณ 16,634 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นประมาณ 4,157 ไร่ และพื้นที่ปลูกพืชผักประมาณ 3,321 ไร่

- **พื้นที่ชุมชน/แหล่งอุตสาหกรรม** พื้นที่ชุมชน/แหล่งอุตสาหกรรมของพื้นที่ชายฝั่งทะเลลุ่มน้ำบางปะกงขยายตัวตามแนวเส้นทางคมนาคม หรือตามแนวถนนสุขุมวิท ถนนบางนา-ตราด จากรายงานประจำปีของจังหวัดฉะเชิงเทราในปี พ.ศ.2548 มีโรงงานทั้งสิ้น 1,251 โรงงาน

- **พื้นที่ว่างเปล่า** เนื่องจากพื้นที่ที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลจังหวัดฉะเชิงเทราเกิดความเสื่อมโทรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 พื้นที่จึงถูกปล่อยทิ้งร้างเป็นบ่อร้าง พื้นที่ว่างเปล่าที่เหลือเป็นพื้นที่ที่มีการซื้อไว้เพื่อการเก็งกำไร โดยไม่มีการใช้ประโยชน์อื่นใด พื้นที่ว่างเปล่าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ.2545 ถึงปัจจุบัน

4. แนวทางในการฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล สำหรับแนวทางในการฟื้นฟู พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลในปัจจุบันมีการศึกษา และเสนอแนะให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทางโครงการจะได้ดำเนินการตรวจสอบหลักเกณฑ์ วิธีการของมาตรการต่างๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป สำหรับมาตรการที่มีการเสนอแนะไว้ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดสงขลา (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549) ที่สำคัญได้แก่

การฟื้นฟูสภาพพื้นที่บ่อร้าง หรือบ่อที่ถูกเลิกกิจการแล้วในเขตพื้นที่นาข้าว ควรค่อยๆ ปรับสภาพการใช้ประโยชน์ โดยเริ่มจากการปรับการใช้ประโยชน์พื้นที่ไปเพื่อการเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อยที่สามารถทนความเค็มได้ เช่น ปลานิล ปลาหีบทิม จนความเค็มของดิน และน้ำลดลงจึงปรับเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงปลาน้ำจืดก่อนแล้วจึงจะสามารถปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่นาข้าวอย่างเดิมได้ อย่างไรก็ตามไม่ควรขยายพื้นที่

เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเข้าไปในพื้นที่นาข้าวที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพราะอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพน้ำ ทั้งสภาพน้ำเสีย และน้ำเค็มที่รุกเข้าไปในเขตพื้นที่น้ำจืด ทำลายระบบนิเวศโดยรวมของพื้นที่ได้

การฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าชายเลนบนพื้นที่หาดเลน ให้เป็นแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และเป็นพื้นที่อนุบาล สัตว์น้ำวัยอ่อน รวมทั้งเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติของประชาชนในท้องถิ่น ควรอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนไว้ ควรมีการสำรวจกำหนดเขตป่าชายเลน และปักป้ายขอบเขตป่าชายเลนให้ชัดเจน และมีมาตรการส่งเสริมปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติมในพื้นที่หาดเลนนอกใหม่ หรือพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรม

การกำหนดหลักเกณฑ์การถือครอง และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ว่างเปล่าให้มีประสิทธิภาพด้วย มาตรการด้านภาษีท้องถิ่น

การป้องกันแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีแนวทางในหลายลักษณะ เช่น การใช้โครงสร้างทางวิศวกรรม การใช้มาตรการด้านกฎหมาย การใช้มาตรการด้านผังเมือง และการใช้มาตรการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การใช้มาตรการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการที่ใช้เงินลงทุนต่ำกว่ามาตรการอื่นๆ แต่ต้องศึกษาแนวทางการจัดการ และมีมาตรการในการจัดการที่ชัดเจน รวมทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะว่ามีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งทะเลแต่ละบริเวณเป็นไปในลักษณะใดในอนาคต